

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 100

van **JAN LAEREMANS**

datum: 25 oktober 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Lerarenopleidingen - Instroom generatiestudenten versus andere trajectstarters

Stellen dat het onderwijs met een lerarentekort kampt, is een open deur intrappen. Recent bleek echter uit de vacaturecijfers van VDAB dat het probleem nijpender is dan ooit. Eind augustus waren er nog 1565 openstaande vacatures voor een job als leerkracht in het secundair. Dat was quasi een verdrievoudiging in vergelijking met de 622 openstaande vacatures exact een jaar eerder. Ook in het kleuter- en lager onderwijs was er sprake van meer dan een verdubbeling: van 363 openstaande vacatures eind augustus 2020 naar 768 een jaar later.[\[1\]](#)

Ook de langetermijncijfers van VDAB tonen deze neerwaartse evolutie. In de eerste jaarhelft van 2021 is het gemiddelde aantal vacatures dat op jaarbasis uitgeschreven werd erg sterk gestegen. In juli 2021 stond dit aantal op 5806 in het basisonderwijs, wat een stijging betekent van 31% ten opzichte van januari. Hetzelfde zien we in het secundair onderwijs: daar waren in juli 2021 op jaarbasis 12.185 uitgeschreven vacatures, zijnde 24% meer dan een halfjaar ervoor. Omgekeerd is het gemiddelde aantal werkzoekende leraren op jaarbasis in die jaarhelft erg fel gedaald. Voor het basisonderwijs ligt dit in juli 2021 op 1073 kandidaten, in het secundair op 2336, dat zijn dalingen van respectievelijk 11 en 8 procent op een halfjaar.

Een eerste primordiale voorwaarde voor een oplossing van dit zowel kwantitatieve als kwalitatieve probleem is een adequate instroom van afgestudeerde leraren binnen het werkveld. Statistieken via de Dataloep tonen dat het afgelopen decennium het aantal studenten dat ingeschreven is in een hogeschoolopleiding binnen het studiegebied onderwijs stelselmatig daalde van 23.007 in 2010-2011 naar 18.667 in 2018-2019, wat een daling betekende van 18,86%. Bij de generatiestudenten binnen deze richtingen zag men in diezelfde periode een nog grotere daling van 5810 naar 3760 of een daling van 35,28%. In het academiejaar 2019-2020 was er dan weer een stijging waar te nemen naar 21.933 inschrijvingen bij alle studenten bij alle onderwijsrichtingen van de hogescholen en naar 4154 inschrijvingen bij de generatiestudenten. Deze stijging is voor een groot deel te verklaren door de inkanteling van de educatieve graduataten naar de hogescholen. Bij de start van het academiejaar 2020-2021 (dat op moment van schrijven nog niet verwerkt was binnen de Dataloep) maakten de hogescholen in de media gewag van een nieuwe stijging binnen de lerarenopleiding, mede dankzij het zogenoemde corona-effect.[\[2\]](#) Doch recent bleek dat deze mini-heropleving van korte duur was en dat in het huidige academiejaar 2021-2022 het aantal studenten in de lerarenopleidingen aan de hogescholen opnieuw daalt en zo opnieuw aansluit bij de tendens van de afgelopen tien jaar. Alle Vlaamse hogescholen meegeteld, zijn er 5,5 procent minder studenten in het academiejaar 2020-2021.[\[3\]](#)

Ook bij de specifieke lerarenopleidingen aan de universiteiten zien we een gelijkaardige evolutie. Daar daalde het inschrijvingsaantal van 2031 in 2010-2011 naar 1460 in 2018-2019. In het jaar 2019-2020 werd binnen dit segment de overgang gemaakt naar de educatieve masters. Toen waren er nog 548 ingeschrevenen binnen de uitdovende SLO's. De opleidingen tot educatieve master telden in 2019-2020 in heel Vlaanderen 1307 studenten. Daarvan volgt slechts 10 procent het volledige programma. Dat bleek uit cijfers die De Tijd opvroeg bij de vijf universiteiten.^[4] De minister zelf maakte bij een vraag om uitleg van collega Roosmarijn Beckers tijdens de zitting van de onderwijscommissie van 5 maart 2020 gewag van 1583 inschrijvingen.^[5] De overgrote meerderheid van de studenten volgde een verkort programma van een jaar na het behalen van hun normale master, vergelijkbaar met het vroegere systeem. Ook is het hier niet correct om de twee zomaar samen te tellen, gezien het mogelijke gevaar op dubbele inschrijvingen. Ook worden bij deze cijfers van het eerste loopjaar van de educatieve master de vroegere graduaten voor houders van een masterdiploma meegeteld, die vroeger in de CVO's meegeteld zaten. Vandaar liggen voorlopig de inschrijvingscijfers daar artificieel hoog. De reële cijfers blijven binnen dit segment dus in dalende lijn. De voorlopige eerste conclusie was daar dat de hervorming (voorlopig) haar doel lijkt voorbij te schieten.

Naast het puur kwantitatieve aspect is het natuurlijk ook belangrijk om oog te hebben voor het kwalitatieve aspect van de instroom binnen onze lerarenopleidingen. Over de lerarenopleidingen aan de hogescholen gaat nogal vaak de verzuchting (die ondertussen tot cliché is uitgegroeid in studentenmiddens en daarbuiten) dat ze te vaak wordt aangevat door studenten die elders al eens een studie aangevat hadden maar daarin niet geslaagd waren en dus de lerarenopleiding zijn begonnen als "slechts" hun B-optie. Men denke bijvoorbeeld aan studenten die eerst de richting geschiedenis aan de universiteit onsuccesvol uitproberen, en dan zogenaamd "zakken" naar de hogeschool en uitkomen in de bachelor secundair onderwijs met geschiedenis als onderwijsvak. Een ander voorbeeld is een student die onsuccesvol de richting orthopedagogie uitprobeert en dan naar de bachelor kleuteronderwijs trekt. Dergelijke inschrijvingen zijn natuurlijk ook welgekomen voor het lerarenberoep, zeker in tijden van kwantitatieve schaarste, maar de vraag is in hoeverre ze een kwalitatieve bijdrage betekenen en in hoeverre ze wel degelijk voldoende intrinsieke motivatie hebben voor het lerarenberoep.

1. Graag had ik voor de afgelopen tien jaar binnen de lerarenopleiding bachelor kleuteronderwijs een overzicht per jaar van:
 - a) het totaalaantal ingeschreven studenten;
 - b) het aantal generatiestudenten;
 - c) het aantal trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - d) het aandeel van deze trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde;
 - e) het gemiddeld slaagpercentage van de generatiestudenten;
 - f) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - g) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde.
2. Graag had ik voor de afgelopen tien jaar binnen de lerarenopleiding bachelor lager onderwijs een overzicht per jaar van:

- a) het totaal aantal ingeschreven studenten;
 - b) het aantal generatiestudenten;
 - c) het aantal trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - d) het aandeel van deze trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde;
 - e) het gemiddeld slaagpercentage van de generatiestudenten;
 - f) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - g) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde.
3. Graag had ik voor de afgelopen tien jaar binnen de lerarenopleiding bachelor secundair onderwijs een overzicht per jaar van:
- a) het totaal aantal ingeschreven studenten;
 - b) het aantal generatiestudenten;
 - c) het aantal trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - d) het aandeel van deze trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde;
 - e) het gemiddeld slaagpercentage van de generatiestudenten;
 - f) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - g) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde.
4. Graag had ik voor de afgelopen tien jaar binnen de andere (verkorte) trajecten in een lerarenopleiding op hogeschoolniveau een overzicht per jaar van:
- a) het totaal aantal ingeschreven studenten;
 - b) het aantal generatiestudenten;
 - c) het aantal trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - d) het aandeel van deze trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde;
 - e) het gemiddeld slaagpercentage van de generatiestudenten;
 - f) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is;
 - g) het gemiddeld slaagpercentage van trajectstarters dat geen generatiestudent is en, alvorens in te stromen binnen de lerarenopleiding, reeds een andere studie onsuccesvol beëindigde.
5. Welke evoluties en conclusies vallen op te maken uit bovenstaande cijfers? Hoe evalueert de minister deze?
6. De minister meldde recent dat hij de lerarenopleidingen inhoudelijk wil versterken.

Hoe zal deze inhoudelijke versterking rekening houden met deze hieruit gegenereerde gegevens?

7. Acht de minister het opportuun om (naast de reeds in voege zijnde instaproef) mogelijk voor trajectstarters die in een andere richting al een studie onsuccesvol beëindigd hebben, een extra motivatiegesprek en/of -proef in te stellen, teneinde zo de kwaliteit van de instroom binnen de lerarenopleidingen op peil te houden?

[1] <https://www.hln.be/binnenland/alsmaar-nijpender-lerarentekort-blijkt-nu-ook-uit-vacaturecijfers-vdab~a5109d35/>

[2] https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200903_94080119

[3] <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/10/18/aantal-studenten-in-lerarenopleidingen-blijft-maar-dalen/>

[4] <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/hervormde-opleiding-lost-lerarentekort-niet-op/10207287.html>

[5] Vraag om uitleg nr. 1484 (2019-2020), verslag:
<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1373378/verslag/1377821>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 100 van 25 oktober 2021
van **JAN LAEREMANS**

1-4. Ik beantwoord de vragen 1 t.e.m. 4 samen aan de hand van de data in de bijlagen.

Bijlage SV100_LO_zij-instroom

Tabblad "TTG trajectstarters":

- Tabel 1. Aantal trajectstarters in de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 2. Aantal trajectstarters per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 3. Percentage trajectstarters per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 4: Drop-out van studenten die geen diploma behaalden.
- Tabel 5: Percentage drop-out ten opzichte van totaal aantal studenten die startten.

Tabblad "TTG trajectstart genstud":

- Tabel 1. Aantal trajectstarters naar al dan niet generatiestudent in de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 2. Aantal trajectstarters naar al dan niet generatiestudent per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 3. Percentage trajectstarters naar al dan niet generatiestudent per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 4: Drop-out van studenten die geen diploma behaalden naar al dan niet generatiestudent.
- Tabel 5: Percentage drop-out ten opzichte van totaal aantal studenten die startten.

Tabblad "TTG traject zijinstr z dipl":

Om de zijinstroom in de lerarenopleiding zonder voorgaand diploma in kaart te brengen, geven we het aantal trajectstarters dat geen generatiestudent is en dat nooit een diploma in het hoger onderwijs heeft behaald of zijn/haar eerste diploma HO heeft behaald na zijn/haar eerste inschrijving in de lerarenopleiding.

- Tabel 1. Aantal trajectstarters naar zijinstroom zonder diploma in de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 2. Aantal trajectstarters naar zijinstroom zonder diploma per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 3. Percentage trajectstarters naar zijinstroom zonder diploma per aantal academiejaren tot het behalen van het diploma van de opleiding waarin de student trajectstarter was en per academiejaar van de eerste inschrijving in het traject.
- Tabel 4: Drop-out van studenten die geen diploma behaalden naar zijinstroom zonder diploma.

- Tabel 5: Percentage drop-out ten opzichte van totaal aantal studenten die startten naar zijnstroom zonder diploma.

Tabblad "Inschrijvingen naar genstud".

- Tabel 1. Aantal inschrijvingen naar educatief traject en al dan niet generatiestudent voor academiejaren 2009-2010 tot en met 2020-2021.
- Tabel 1a. Percentage inschrijvingen naar al dan niet generatiestudent voor academiejaren 2009-2010 tot en met 2020-2021.

Bijlage SV100_LO_zij-instroom_SR

Een generatiestudent is een student die zich, in een bepaald academiejaar, voor het eerst inschrijft met een diplomacontract voor een opleiding in het Vlaamse hoger onderwijs (hoger beroepsonderwijs of een professioneel of academisch gerichte bachelor). Het statuut van generatiestudent geldt voor dat volledige academiejaar. Een trajectstarter is iemand die zich voor het eerst in een specifieke opleiding in het hoger onderwijs inschrijft. Om de tabellen leesbaarder te maken, hebben we vier groepen gemaakt: generatiestudent die trajectstarter is, niet-generatiestudent die trajectstarter is, generatiestudent die niet-trajectstarter is en niet-generatiestudent die niet-trajectstarter is.

Generatiestudenten die geen trajectstarter zijn komen niet vaak voor. Het kan bijvoorbeeld gaan om studenten die voordien al ingeschreven zijn geweest in dezelfde opleiding met een examencontract.

Het studierendement is de verhouding van het aantal verworven studiepunten ten opzichte van het aantal opgenomen studiepunten gerapporteerd volgens de instelling. Als een student zich tijdig uitschrijft (voordat een evaluatie gebeurd is voor het opleidingsonderdeel en vóór de datum die in het reglement van de instelling staat) kan een student zijn studiepunten terugkrijgen voor zijn leerkrediet. Zowel actieve als uitgeschreven inschrijvingen werden meegenomen, maar enkel de opgenomen studiepunten volgens de instelling werden in beschouwing genomen. D.w.z.: de actieve studiepunten + de studiepunten die na uitschrijving opgenomen blijven. Dit zijn dus de studiepunten waarvoor de instellingen gefinancierd worden.

- Tabel 1: Gemiddeld studierendement en studierendement in categorieën voor alle studenten naar opleiding voor academiejaren 2010-2011 tot en met 2019-2020.
- Tabel 2: Gemiddeld studierendement en studierendement in categorieën voor alle studenten naar opleiding en trajectstarters, niet-trajectstarters, generatiestudenten, niet-generatiestudenten (vier groepen) voor academiejaren 2010-2011 tot en met 2019-2020.
- Tabel 3: Gemiddeld studierendement en studierendement in categorieën voor alle studenten naar opleiding en al dan niet generatiestudent voor academiejaren 2010-2011 tot en met 2019-2020.
- Tabel 4: Gemiddeld studierendement en studierendement in categorieën voor alle studenten naar opleiding en al dan niet zijnstroom zonder diploma voor academiejaren 2010-2011 tot en met 2019-2020.

5. Globaal zien we een daling van de studentenaantallen in de lerarenopleidingen. De laatste twee jaar is dit minder duidelijk maar een zuivere vergelijking is moeilijk omwille van de hervorming van de lerarenopleidingen.

Het studierendement blijft over de jaren stabiel met een stijging in 2019-2020 (corona). Als we kijken naar het gemiddelde studierendement van de verschillende groepen studenten (trajectstarter, generatiestudent) stellen we vast dat het studierendement van de trajectstarters die generatiestudent zijn vrij laag is in vergelijking met de andere groepen. De niet-trajectstarters die geen generatiestudent

zijn, presteren het best wat studierendement betreft. De trajectstarters die geen generatiestudent zijn, nemen een gemiddelde plaats in.

Het percentage generatiestudenten in de bachelor kleuteronderwijs en bachelor lager onderwijs dat zijn diploma behaalt binnen de vooropgestelde studieduur neemt af over de tijd terwijl het percentage niet-generatiestudenten dat afstudeert binnen de vooropgestelde studieduur over de tijd toeneemt.

Het percentage studenten dat zijn diploma bachelor secundair onderwijs behaalt binnen de vooropgestelde studieduur neemt over de tijd af bij zowel generatie- als niet-generatiestudenten.

In de bacheloropleidingen kleuter en lager onderwijs neemt het percentage trajectstarters die geen generatiestudent zijn en nog geen diploma hebben behaald, dat binnen de vooropgestelde studieduur zijn diploma behaalt over de tijd toe. Het percentage andere trajectstarters in de bacheloropleidingen kleuter en lager onderwijs dat binnen de vooropgestelde studieduur afstudeert, neemt af over de tijd.

In de bachelor secundair onderwijs stellen we vast dat bij alle trajectstarters, zowel generatie- als niet-generatiestudenten zonder voorgaand diploma, het percentage afgestudeerden binnen de vooropgestelde studieduur afneemt over de tijd.

6. De Vlaams volksvertegenwoordiger ziet dat de cijfers genuanceerd zijn. Het lijkt mij vooral van belang dat studenten over de juiste startcompetenties beschikken op het moment dat ze aan een lerarenopleiding beginnen. Deze cijfers onderstrepen daarom voor mij nogmaals hoe belangrijk de instaptoets is. Ik bekijk momenteel of we een verplichte remediëring kunnen koppelen aan de instaptoets voor studenten die laag scoren.
7. Hiertoe zijn er geen plannen. De instaptoets heeft momenteel al als doel om studenten, zowel generatiestudenten als trajectstarters die eerst een andere studie kozen, een spiegel voor te houden over de eigen competenties en hen een goed beeld te geven van de eigen competenties ten opzichte van de benodigde startcompetenties van de opleiding en ten opzichte van andere studiekeizers. De feedback op de toets sterkt enerzijds deelnemers met een goed resultaat in hun studiekeuze en verwijst anderzijds deelnemers met een lagere score naar remediëring of daagt de deelnemer uit zijn keuze in vraag te stellen.

BIJLAGEN

1. [LO zijinstroom](#)
2. [LO Zij-instroom SR](#)